

SİNOP BÖLGESİNDE AV VE AVCILIK*

HUNT AND HUNTING IN SINOP REGION

ОХОТА И ОХОТОВЕДЕНИЕ В РЕГИОНАХ СИНОПА

Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜNGÖR, NazlıcanÇİNAR,
Burcu USLU, Elçin ÇİFTÇİ**

ÖZET

İnsanlık tarihi kadar eski olan avcılığın geleneksel ritüelleri, bütün dünya halklarında ortak özellikler göstermektedir. Av öncesinde, avda ve av sonrasında yapılan birtakım geleneksel uygulamaların günümüz modern avcılığında pratik anlamda köklü değişiklikler gösterdiği de bir gerçektir.

Orta Asya'da kartal, atmaca ile avcılık bugün de form biçim ve uygulama açısından canlılığını korumaktadır. Rize, Artvin'in yanısıra Sinop'ta da atmacayla avcılık yapanlar, günümüzde bir elin parmakları kadar azdır.

Sinop'ta Avcılık Kulübüne üye olan avcılar, av hayvanlarının cins ve türlerinin gittikçe azaldığını, doğaya, orman ve tabiata ilgi ve hassasiyetin yeterince gösterilmediğini "bohçacılar"ın bilinçsiz avlanması sonucu av hayvanları popülasyonunun kaygı verici olduğunu dile getirmiştir.

Bölgede cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana yerel basında çıkan haberlere dayanarak Sinop'ta köpek ve avcı kuşlarla yapılan avcılığın günümüzdeki durumu ele alınmış ve gelecekte avcılığı ve av hayvanlarını bekleyen sorunlar dile getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *atmaca, şahin, kartal, avcılık, bohçacı, av hayvanları*

ABSTRACT

Traditional rituals of hunting, which is as old as history of the mankind, show common features in all humanity. It is fact that, some traditional appliances that are made before hunting, during hunting and after hunting have shown basic changes practically in today's modern hunting.

The hunting with eagle and hawk in Central Asia is still vivid today in terms of form and application. Today people hunting with hawk in Sinop beside Rize and Artvin is very few.

* Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesinin 25-27 Nisan 2012 tarihleri arasında düzenlediği, V. Uluslararası Genç Türkologlar Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

** Sinop Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Hunters who are the members of Hunting Club in Sinop, express that the kind and type of the ground games are decreasing, people are not showing sensitivity enough for the nature and forests, the population of the ground game is in a worrying level as a result of the unconscious hunting of the bundlers.

In the city, the situation of hunting that is done with hunter birds was examined depending on the news from the local press since the establishment of Republic and the problems of hunting animals were tried to be voiced.

Key words: Hawk, falcon, eagle, hunting, bundler, hunting animals

АННОТАЦИЯ

Традиционные ритуалы охоты как во все времена в истории человечества, показывают общие черты в традициях и культуры разных народов мира. Охотоведение, рыболовство на современном этапе претерпело кардинальные изменения в модернизации практики, но при этом не потеряло национального местного колорита.

В Центральной Азии в настоящее время охотятся на орлов, ястребов в целях материального существования. В Ризе, Артвине, такое охотоведение мало развито и охотников, к сожалению, насчитывается мало. В Синопе функционирует «Охотничий клуб охотников», члены которого пытаются изучить и сохранить редкие виды животных. Они занимаются проблемой, связанной с экологией леса, правильного использования охотоведения без ущерба природе,

С момента создания Республики Турции региону Синопа уделяется большое внимание в сфере изучения охотоведения редких ловчих птиц, собак на современном этапе.

Ключевые слова: ястребы, соколы, орлы, охота, охотоведение

1. Giriş

Orta Asya Türklüğünden günümüz Anadolu Türklüğüne kadar av, avcılık ve avlanma usulleri, bir yaşam biçimi haline dönüştürülmüştür. Önceleri kayalıkların, tahta ve ceylan derilerin üzerine işlenen av sahnelerinin yer aldığı motifler, zamanla keçe, halı, kilim, kılıç, toka, bilezik vd. giyim kuşama dair araç gereçlerin üzerlerinde yer almıştır. Maddi kültürün yanısıra mitoloji, destan, menkıbe, masal vd. sözlü edebiyatın her türünde avcılığa dair derin izleri bulmak mümkündür.

Kırgızların “Kococaş Destanı” doğa, insan ve hayvan bağlamında avcılığın sınırlarını belirlerken geçmişten geleceğe insanlık, doğa ve canlılara dair önemli mesajlar vermektedir.

‘Kococaş Destanı’nda sebepsiz yere hayvanları öldürmenin cezasız kalmayacağı, bir başka ifadeyle tabu olduğuna dair bilgiler vardır. Kococaş, Sur Keçi’yi yavrularını ve eşini öldürmeye çalışır. Bunu anlayan Sur Keçi, soyumuz kurumasin diye hiç olmasa Alabaş’ı öldürmemesi için Kococaş’a yalvarır, fakat Kococaş Alabaş’ı öldürür. O zaman Sur Keçi Kococaş’a beddua eder, Kococaş derin yar ve kayalıklardan inerken düşer ve ölür. Destanda hayvanların hamisi (koruyucusu) olarak kabul edilen hayvanların öldürülmemesi yani öldürülmesinin tabu olduğu gerçeği mesajı verilir. ‘Kococaş Destanı’ni araştıran folklorcu S. Zakirov burada önemli olanın tabu faktörü değil, totem olarak kabul edilen bir hayvanın Kococaş tarafından öldürülmesidir der. Kococaş, boyunun totem olarak bildiği

hayvanı öldürdüğü için uçurumdan düşerek ölür.

Arkeolog, tarihçi ve dilciler toplumların dildeki ilk terim ve kavramların avcılığa dayandığı konusunda ortak görüşlerini dile getirmektedir. Daha sonra hayvancılık,², çeşitli meslekler³, güncel hayatla ilgili terimler toplumların dilinde zamanın ihtiyaç ve şartlarına göre yer etmeye başlamıştır.

Av ve ateşli silahların adları Anadolu'nun birçok bölgesinde farklı adlandırılmaktadır. Av hayvanları, yırtıcı kuşlar ve av aletlerine yönelik eş anlamlı ya da örtmece söz diye tanıladığımız adlandırmalar, Türk halkları ve diğer halkların tarihinin derinliklerinden gelen av kültürüne dayalı gelenek- görenek ve inançlarına dayanmaktadır.⁴

Çoğu ilkellerin mitlerinde, dinsel inançlarında karga, kartal, horoz, atmaca, ağaçkakan vb. kuşlar; bukalemun, kertenkele, yılan gibi sürüngenler ateşi yeryüzüne getiren, insanları kurtaran, dünyanın yaratılmasına yardım eden hayvanlar olarak rol oynamaktadırlar. Örneğin birçok toplumda kartala gelecekte haber veren, ruhları öte dünyaya götüren, gökle yer arasında aracılık yapan kutsal bir kuş gözüyle bakılmaktadır. Ölümsüzlüğün, sonsuzluğun sembolü olan yılan: mitolojide, ibadette, büyücülükte ve sanatta evrensel rol oynamıştır.⁵

Türkiye'de turna kuşu; genç evli kadını, leylek; 'Mekke'nin hacı babası' ve 'seyahati' sembolize eder. Bülbül ve çulluk; aşk ve mutluluğu, doğan; büyük kısmeti, kumru;

² T. Düşönaliyeva, Hayvancılıkla İlgili Kırgızca Terimler, *Filoloji Bilimleri Doktora Tezi*, Frunze, s.3 – 20.

³ T. Nazaraliyev, İnşaatla İlgili Kırgız Terimleri, *Filoloji Bilimleri Doktora Tezi*, Frunze, s.3 – 31.

⁴ *Tüfek yerine: multık, tıbille, tüyenk (tüvek), üşkok, tüfeklerin biçim ve cinslerine göre: evzalı: saçma ya da barut ile patlayan tüfek, foşel: saçma ya da kurşun atan bir çeşit doldurma av tüfeği, mulduvan: bir çeşit tüfek, sarıgöz sarma: namlusu, sarma olarak özel biçimde yapılmış çifte, sarma (u): namlusu özel biçimde çelik tellerle yapılan av tüfeği, sıkma (u): bir çeşit av tüfeği, sultat: 1. kalın namlulu bir çeşit tek tüfek 2. altı yivli bir çeşit tüfek, şeşhana(şeşene, şeşhane, şeşşana (u): av tüfeği, şinanay (u): eski av tüfeği, şırşane: uzun demirli tek tüfek, tüftüfü: kuş avlamaya yarayan, mermileri hızlı üflenerek fırlatılan bir çeşit tüfek, yellus: içi yivli av tüfeği zıpçık (u): 1. piştov, 2. tüfek harbisi, sıbzıgı(t): tüfek namlusu. Bıçak yerine: eğri (u), eğri, nöygün, soya (v) (soyacak): 1. bıçak, 2. çakı, soyha, soyka (u): bıçak, çakı, topana (u): bıçak. Bıçakların biçim ve özelliklerine göre: salam (v), sallama (v), saluç: pala, büyük bıçak, saldırma, saya (v): ince, dar ağızlı bıçak, sayanı (u): kör, kesmeyen (bıçak, makas vb. için), soğluk: bıçak, mutfak bıçağı, soranı: büyük hançer, suğluk: 1. küçük bıçak, 2. küçük hançer, 3. kıyma bıçağı, büyük bıçak, suluk (v): 1. hançer 2. büyük mutfak bıçağı, tahmaz (t): paslı, iyi kesmeyen nesne (bıçak, keser vb. için), tara (t) (tağra, tar (vii), tare, tarha): 1. bağ budamaya yarayan, eğri bir çeşit bıçak, tekebıçağı: bir çeşit büyük bıçak, saldırma, tuntu (tuntur): ufak, sapsız bıçak, tiydili: küçük cep çakısı, üngürüş (üngüz): et bıçağı, yamçı (u): kör, kesmez bıçak, yatır (v): büyük beki bıçağı, yumuca: ağaç saplı çakı, zurh (u): eğri ve uzun kebabçı bıçağı. Tabanca, silah yerine: kubur: dolma tabanca, mazın (t), savut (u), sıkı (v), şebek (u), taraklı (t), yuruk (u), savak (v): silah kabı. Diğer kesici aletler: salma (v): ağaç kesmek ya da yontmak için bir yanı keser, öteki yanı balta biçiminde araç, tahrın (u): balta, topur (t): (tupur): kök sökmekte kullanılan bir çeşit büyük balta, siğil (t): kalın kütük kesmekte kullanılan ağaç ya da demir kama, tabar: kısa saplı, küçük odun baltası, tahra: 1. ağaç budamaya, kesmeye, odun kırmaya yarayan, satırdan biraz büyük demir saplı araç, salur: kılıç, sivri (u): kazma, yüleği (yülüğen): 1. ustura, 2. bileyi taşı vb. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Güngör, Hastalıkları Adlarına Dayalı Tabu-Örtmece Sözler, Bişkek Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yayınlanmamış doktora tezi, 2006).*

⁵ Sedat Veyis Örnek, 100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane, Gerçek Yayınevi, 1971, s.

isteklerin gerçekleşmesi, kuğu; iyi kalpliliği, martı; uzaktan haberi, papağan; sevgiliden haberi, saksagan: bir yerden haber geleceği, şahin; yüce makamı, yaban ördeği; eğlenceyi çağrıştırırken bir takım kuşlar da kötülüğü, olumsuzluğu ifade ederler. Akbaba ve baykuş bazı bölgelerde hastalık ve ölümün habercisidir. Kuzgun: dargınlığı, tavus kuşu; uğursuz kadını, üveyik kuşu da aşka ihaneti temsil eder. Evrendeki konumları yönünden insaninkine benzer bir durumda olan hayvanlar da insan gibi Tengri ve diğer ilahlara bağlıdır. Aynı terimlerle kendilerine dua ederler. ‘Kölenin sesi Tanrıya öneriler sunmakta, kuzgunun sesiyse Tanrı’ya doğru yakarmaktadır (Irk Bitig. LIV), ‘Ben geyiğim... bağıryorum. Yukarıda Tengri beni iştmiştir’. Tarlakuşu büyüklüğünde bir kuş, Cengiz’in tahta çıkışı konusunda karar verecek olan kurultayda ‘Çingis!, ‘Çingis!’ diye seslenir. İnsanlarla hayvanlar arasındaki karşılıklı konuşmayı aktaran çok sayıda edebi metinler vardır.⁶

İslam öncesi avcırulu (avcı iyeleri) nun yerini İslam sonrası evliyalar almış, avın yapıldığı alandaki (avluk) kötü ruhlara karşı bu evliyalarda medet umulmuştur. Av esnasında talihsizliği, şanssızlığı yenmek için silahın üzerinden av köpeği atlatılmıştır.⁷ Eski Türk avcılık kültür tarihinde yer alan şahin, kartal, doğan vd. avcı kuş adları antroponimde kullanıldıktan sonra yerelden uluslararasılığa doğru kimlik kazanmıştır. Şunkar, doğan- toğan, çakır, şahin, toğrul, laçın avcı kuş adları bütün Türk halk ve boyları arasında kökleşmenin yanı sıra Türk elleri dışına da taşınmış, Mançu dilinde şonkan biçimine, Macarcaya zongar telaffuzu ile girmiş, İran, Irak, Arap, Mısır, Rusya ve Balkan Yarımadası milletler antroponimisinde de kullanılmaktadır. Şunkar kuş adı, Anadolu toponimisinde Sungur, antroponimisinde Baysungur, etnolojisinde ise Oğuz boyunun totemi olmuştur.

Hayvan ve kuşlara ilişkin özel *uruk*, *boy* adlarıyla ilgili V. A. Nikanov, S. M. Abramzon, B. Ö. Oruzbayeva, A. Boronov (Karatayev, 1988:108-170) vb. konuları çalışmalarında ele almışlardır. Kırgızca’da hayvanlar, kuşlar vb. varlıkların adlarıyla ilgili ortaya çıkmış etnonimlerde totemizmin etkisi olduğunu söyleyebiliriz. V. Nikonov, Kuzey Amerika’daki Kızılderililerin 170 etnonim sözünün 37’sini incelediğinde 23 etnonimin toteme dayandığını belirtmektedir.⁸ Kırgız etnonimlerinin sözlük anlamının bir bölümünü vahşi hayvanlar, evcil hayvanlar, kuşlar vb. varlıkların özel adlarıyla ilgili etnonimler oluşturur. Maral, kurt, bozdoğan, yaban domuzu, köpek, ayı, keçi, serçe vb. Hayvan adlarıyla anılan *uruk* (boy, soy) adlarının sayısı Kırgız etnoniminin 2500’den fazlasını, özel adların 150’sini oluşturur.⁹

⁶ Jean- PoulRoux, Türklerin ve Moğolların Eski Dini (Çev.: Prof. Dr. Aykut Kazancıgil), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 187

⁷ Özbay Güven, Gülten Hergüner, Türk Kültüründe Temel Dayanakları, PAÜ, Eğt. Fak. Derg., s. 34

⁸ OlcobayKubatbekoviçKaratayev, Kırgız etnonimiyası, (tarıhy=lingvistikalkızıldö, *KandidatlıkDissertatsiya*, Bişkek, 1994, s. 12-13.

⁹ Totem hayvanlarının boy adları olduğuna dair şu örnekleri verebiliriz: Kurt (Adigine), Maçak (Saru), Kızılkurt, Tüktü Kurt (Saru), Tüktü Kurt (Döölös), Bugu (Mona) önceleri sadece bir uruğun totemi olsa gerekir. Kırgızların on, sol kanadındaki Bargı, Börü (Kurt), Coru (Ruh) Sarttar, Kara Kağış (Kara Mus) boyları diğerlerinden farklı olarak Adigine boyunun içine girer. ‘Kuran’ın anlamı ‘Karacanın erkeği’ demektir. Kırgızların kullandığı halk takviminde ‘Calgan Kuran, Çın Kuran, teke, dağ keçisi, Kulca (Kulca’nın erkeği), Bugu (Hona) ayları bulunmaktadır. Erke bulan (geyik), Çekir (Göz lekese), Sayak (Serseri) boyunun içinde yer almaktadır (Karatayev, 1994:16). Barak, Adigine, Sayaketnoniminin paraleli Özbek, Kazak ve Türkmen boylarında da yer almaktadır. Kuşlar: Kozuguna (Azık), Balık Kartalı (Saru Boyu), Aladoğan (Cetigen), Kök Moyun, Sarı Bağış, Bozdoğan

Avcı kuşlar toponim antroponimlerle kalmamış Türk aile kültüründe erkek çocuklara Alakuş, Alpuş, Aksungur, Afşin, Çağrı, Çavlı, Karaca, Karakuş, Laçın, Toğan, Tugrul vd. avcı kuş isimleri de verilmiştir (Güven, Hergüner; 1999, 34).¹⁰

Eski Türklerin adeta savaşa yönelik bir idman, ön hazırlık olarak uyguladığı avcılık, Selçuklulara ve daha sonra Osmanlılarda da aynı özelliği göstermiştir. Bu sayede özellikle genç kuşakların binicilik, atıcılık gibi sportif hareketlerle hayatlarında karşılaşacakları çeşitli zorlukları aşmaları sağlanmış olacaktır.

Osmanlı padişahları da avcılığın bizzat uygulayıcısı olmanın yanısıra avcılık hakkında yazılı kitapları okumuş, bu alanda bilim adamlarını teşvik etmişlerdir. Padişah himayesinde avda kullanılmak üzere pars, tazı, zağar ve yırtıcı kuşlar eğitilmiştir. Bu işleri yapanların görevine göre doğancılar, sekbanlar, çaylak avcıları, akbaba avcıları, atmaca avcıları, zağarcılar ve turnacılar gibi sınıflandırmışlardır. (Güven, Hergüner; 1999, 35)

Av halkı'nı oluşturan avcılardan Doğancılar boz renkli doğan, şahinciler ak renkli doğan, çakırcılar akbaba ve atmacılar da atmaca eğitip uçurmaktadır. Av halkının başlıca görevi çakır-toğan, şahin ve atmaca besleyip eğiterek av için hazır bulundurmaktır. Padişah kuş uçurmak için hangi cins kuş isterse o kuşun Av Ağası kuşu kolunda taşıyan adamdan alıp padişaha verirdi.

Samsoncu veya saksoncu adı verilen kimseler de padişahın av köpeklerini yetiştirip eğitmişlerdir.

Türk tarihi seyri içinde yer alan avcılığa dair bu kısa açıklamalardan sonra Türkiye'nin kuzey bölgesinin en uç noktasında yer alan Sinop bölgesinde av ve avlanma usulleri (özellikle atmaca ile avlanma) Orta Asya Türklüğünden günümüze kadar yüzlerce yıllık geleneği yaşatmaktadır. Doğadan yakalanan alıcı kuşların eğitilerek av sezonu geçtikten sonra doğaya salınması, bu bölge avcıları tarafından avcı kuşlara, doğaya, canlılara saygının bir gereği olarak görülmektedir.¹¹

(Munguş), Ruh (Adigine), Puhu Kuşu (Bugu), Baykuş (Munguş), Karga (Moğollar), Boz Toygor (Nayman), Bülbül (Saru), Kuş (Saru, Su Murun), Balıkçıl Kuşu (Teyit), Tepeli Doğan (Kıdırşa), Kara Koyun (Cetigen), Sarı Boor (Bugu), Serçe (Kıpçak), Toygar (Bugu), Yaban Ördeği (Bugu), Flamingo (Coru), Kara Sığırcık (ÇekirSayak). (Ayrıntılı bilgi için bkz.KARATAYEV O. K., Kırgız etnonimiyası (tarıhıy-lingvistikalıkızıldöö), TarihİlmlerininKand...Dis., Bişkek, 1994).

¹⁰ Ayrıca bkz. Mustafa Şenol, Nadir İlhan, Av Hayvanlarının Kişi Adlarındaki Yansıması, Av ve Avcılık Kitabı (E.G. Naskali, Hilal Oytun) Kitabevi, İstanbul, 2008, s.321

¹¹ **Sinop Bölgesi Av Sahası:** Merkez Av Komisyonunca 2011-2012 Av Döneminde Sinop Bölgesinde avın yasaklandığı sahalar aşağıdadır:

1- Durağan İlçesi: Doğusu:Karadeğın Köyü-DSİ Köprüsü arasında-Samsun-Durağan asfaltı yoluna kadar. Kuzeyi: Karadeğın Köyünden, Saraydüzüne giden asfalt yolda-Yalnızkavak Köyüne kadar. Batısı: Kızılırmaktan Güngören Köyüne çıkan yolun başlangıcından, Yalnızkavak Köyüne kadar. Güneyi: DSİ Köprüsünden başlayıp, Kızılırmak'tan Güngörene çıkan yolun başlangıcına kadar.

2- Boyabat İlçesi: Doğusu: Kurusaray, Kışla Mahallesi köy yolu Kuzeyi: Kovaçayır, Kışla Mahallesi köy yolu Batısı: Aşıklı, Kovaçayır köy yolu Güneyi: Kurusaray, Aşıklı köy yolu

Örnek Avlak Olarak Tescil Edilen Ava Yasaklanan Sahalar:

1- Boyabat-Durağan Göve Örnek Avlağı: Doğusu: Gökırmak, Hacıoğlan ve Arım çayı. Kuzeyi: Karasaklı türbe Tepeyi doğuya takiple Karakoyun türbe Tepeyi doğuya takiple Çukurtürbe Tepenin doğusundan takiple Kocasıvri Tepe takiple Gökırmak nehri. Batısı: Çalın Tepeyi takiple kuzeye

2. Sinop Bölgesinde Yapılan Av ve Avlanma Usulleri

Sinop Avcılar Kulübü, bölgede avcılık yapan avcılara destekleyen aynı zamanda onları kontrol eden bir kurum görevindedir. Avcıların eğitim seviyesinin yüksek olması (lise, üniversite mezunu) avcılık esaslarının teminatı olduğunun da bir göstergesidir. Türkiye genelinde avcılar tarafından yazılı yasa niteliğindeki kitapçıklarında iyi bir avcının niteliklerinin yanı sıra “bohçacı” diye tabir edilen avcılarının olumsuz özellikleri şu şekilde sıralanır:¹²

Av ve avcılık kurallarını tanımayan avcılara ‘**bohçacı**’ denir. Bohçacıların özellikleri ise şunlardır: Ruhsat tanımaz. Son pulu askerde görmüştür. Av yasağı dinlemez. Doğadan çalar. Lezzetli olur diye dişi ve yavru vurur. Gebe domuzu vurur, yavrularını taşla çarpar. Silahı hep dolu gezer. Arabaya boş silahla binmez. Dolu silahla bile şaka yapar. Direklerdeki fincanları kırmaya bayılır. Otomatik tüfeği on iki fişek alır. Yaralı hayvana eziyet bayılır. Gece fenerle çulluk avlar. Traktörle tavşan kovalar.

İyi bir avcıda olması gereken özellikler şunlardır: Av ruhsatı alır. Her sene avlanma pulu alır. Av yasaklarına uyar. Doğayı korur. Dişi ve yavruları korur. Dişi domuzu kollar. Av bitince silah boşaltır. Arabaya dolu silahla binmez. Silahla şaka yapmaz. Elektrik direklerine ateş etmez. Otomatik tüfeğe takoz takar. Yaralı hayvana eziyet etmez. Gece fenerle çulluk vurmaz. Farla tavşan avı yapmaz.

doğru Ömerin korucu Mevkiinden batıya doğru takiben Karasaklı türbe Tepe. Güneyi: Çalın Tepelye takiple Hasandağı Tepesi takiple Ortakır Tepe, Namazgah kaşı Tepe takiple Arım çayını takiple Gökırmak.

2- Ayancık-Türkeli Zindan Örnek Avlağı: Doğusu: Gavurharmanıbaşı Tepenin güneyinden takiple Küçük Tepe takiple Çayırık Yaylasının batısı takiple Çıngırsak Tepesi. **Kuzeyi:**Kaşıgeriş sırtının doğusundan takiple MendekliÖzyayla Tepesini takiple Aktepe kayasının güneyinden takiple Gavurharmanı başı Tepesi, Elmağacı T, Ağasar T, Çatalçam T, **Batısı:**Kaşıgeriş sırtını güneye takiple Büyük havuz Mevkii takiple Küçük havuz Derenin doğusu takiple Meriç Tepe. **Güneyi:**Çıngırsak Tepe ile başlayıp, Akçakaya sırtını takiple ısırgancık Tepeye, daha sonra Sarıoluk, Uzunyazı, Maltepe, Çayırık, Yamalı Tepeleri takip ederek Meriç Tepede sonlanır.

Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Olarak Ayrıldığı için Avlanmanın Yasak Olduğu Sahalar:

Bozburun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası: (16.10.2005 tarih ve 25968 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan sınırları dahilinde avlanmak yasaktır.)

Devlet/Genel Avlak Olarak Tescil Edilen Sahalar:

Gerze-Dikmen Suludüz Devlet Avlağı: Doğusu: Tatlıcak Deresi Sarımsak Çayının keşiştiği noktadan kuzeye doğru Bürüncük Mahallesine, oradan batıya doğru İncirler Mevkiinden Haydaroğlu Tepesine, oradan da kuzeye doğru sırtı takiben Kayabaşı Mahallesine kadar Kuzeyi: Kütllesinden başlayıp doğuya doğru Asar Tepesi, Çalık Mahallesi, Kadı Mahallesi, güneye doğru İntepe ve Kayabaşı Mahallesine kadar. Batısı: Kuzeyde Kütükoğlesinden güneye doğru Çerkezli Deresi, Kalaycı mahallesi, Yaylık Deresi, Kocakıran Sırtı, Espiyeli Tepesi, Başşöku Çayı takiple Tohumharmanı Sırtı, Tilikicikyanı Tepesi, Suludüz Tepesi, Tuzla Dağı. Güneyi: Tuzla Dağından başlayıp doğuya doğru Suludüz Şefliği sınırı boyunca Göllü Çayı, oradan kuzeye çayı takiben Aylusöku çayını takiple Bolcuklu Sırtı, Bağırman Mahallesi ve Tatlıcak Deresine kadar.

¹² 2011-2012 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu Kitapçığı, Resmi Gazete’nin Tarihi: 18 Haziran 2011

1920'li yıllardan sonra Sinop ilinde çıkan Osmanlıca ve Latince harfli gazetelerden derlediğimiz avcılık ve avlanmayla ilgili haberlerin son yüz yılda bölgedeki avcılığın tarihi seyrine ışık tutması son derece önemlidir.

Cumhuriyet sonrası Sinop ilinde çıkan gazetelerdeki haberlere göre 1930'lu yıllarda sürekle av yapıldığı, zararlı hayvanlara karşı düzenlenen bu av etkinliğinin Vilayet Tarım Direktörlüğü ve Fen Memurluğu tarafından düzenlendiği belirtilmektedir.

Devletin resmi kurularınca düzenlenen sürekle avına Halkevi Spor Kolunun yanısıra avcılar kümesinin de katılımı istenmektedir. Sinop'un Bozburun bölgesinin Giregöz orman civarında alan taraması yapılarak tarlalardaki mahsulata zarar veren muzır hayvanların kökünden imhası planlanmaktadır. Sürekle avının başarılı geçmesi için orman civarı ve ovalarda bulunan köylülerin de katkısı istenmiştir (SİNOB, 1936, sayı:985)

Yine başka bir haberde sürekle avında avcıların başında bulunan merkez ziraat memuru Necati'den gelen raporlara göre 37 domuz, 2 tilki, 4 çakal ve 1 yaban keçisinin öldürüldüğü yazılıdır. (SİNOB, 6 şubat 1936)

1930'lu yıllarda Sinop'ta Avcılık Kolu, Halkevi Spor Şubesine bağlı faaliyetlerini yürütmektedir. Sporun herhangi bir türü olarak algılanan avcılık, gruplar halinde kimi zaman ada istikametinde toplu yürüyüşler yapılmakta, kimi zaman da Fener mevkiine gidilerek sürekle avı yapılmaktadır. Halkevi Spor Şubesi, bir dizi sportif etkinlikler düzenler (SİNOB, 8 şubat 1935)

Avcılık gelenek görenek ve kanunlar çerçevesinde günümüzde otomobil farıyla avcılık yasaktır. Sporcu olarak bilinen o dönemin Mardin Valisi Fehmi Vural'ın arabasıyla düz ovada farlarını yakarak on bir ceylanı diri yakaladığı övgüyle dile getirilir (SİNOB, 30-ikincikanun, 1936, sayı: 987)

Cumhuriyetin ilk yıllarında bölgede tarla, bağ ve bahçeye zarar veren yaban hayvanlarına karşı sürekle avlarının organizasyonu fen ve ziraat memurları öncülüğünde yapıldığı görülmektedir. Bu tür sürekle avlarının organizasyonu ve ilanı basın yayın yoluyla şehir ve köy halkına duyurulmaktadır.

O dönemde araba farıyla avlanmanın yasal olduğu görülmektedir. Günümüzde ise kapan ve farla avlanma yasaklanmıştır.

3.Sinop Avcılarının Bölgede Yapılan Avla İlgili Değerlendirmeleri

Günümüz Sinop'unda kara avcılığının yanı sıra deniz avcılığı da devam etmektedir.Özellikle kara avcılığında kapan,farla avlanma usulleri yasaklanmış olup bölge avcıları bu konuda gereken titizlik ve hassasiyeti gösterdiklerini dile getirmektedirler.Devlet tarafından izin verilen alanlarda avlanma yapan avcılar,tazı ve ateşli silahlarla (tüfek vb.) av yapmaktadırlar.Alicı kuşlarla avcılık geleneği (atmaca) kaybolmaya yüz tutmakta,bunu kendine spor edinenlerin sayısı da yok denecek kadar azdır.

Avcılar Kulübü Başkanı Haydar Ilgazöz geleneksel avcılığı kısaca şu şekilde özetlemektedir:

Devletin izin verdiği aylarda 7 gün av yapılabilir. Ama kurallar çerçevesinde yapılır ve bu uygulama yeni başlamıştır.

Bölgemizdeki av hayvanları ve türleri şunlardır; merkez ilçe bölgesinde yerli yaban hayatı yok yani burada konaklayan, burada üreyen, burada çoğalan kuş yoktur. Kuş avları hep göçe dayalıdır. Rusya'dan Ukrayna'dan gelen kuşların göç bölgesinin merkezi

burasıdır. Buradan göçen kuşlar ilk önce bildircından başlar. Sonra üveyik, güvercin (pattal diye adlandırılan), çulluk, ördek, kaz bu bölgeden geçer. Bunlar hava şartlarından dolayı burada konakladıkları zaman avcılar av yapar.

Sinop' ta önceden İnceburun bölgesinde kurtlar bulunmaktaydı. Ama günümüzde bulunmamaktadır. Boyabat ve Durağan bölgelerinde kurt bulunmaktadır.

Boyabat, Durağan ve Saraydüzü bölgesinde yerleşik tür dediğimiz orada çoğalan orada üreyen orada avlanan keklik bulunmaktadır. Sinop'ta da bu kuşlar vardı. Tarım İl Müdürlüğünün getirmiş olduğu zirai ilaçlar ilaçlı buğdaylar tarım alanına yakın olan yerlerdeki keklikleri, sülünleri ve tavşanları yok etti. Boyabat, Durağan, Saraydüzü bölgesinde olmasının sebebi de oralarda tarım alanının olmamasıdır. Hep dağlık bölgedir. Tarım ova bölgesinde yapılmaktadır. Sadece çeltik tarımı yapılmaktadır. Çeltik tarımı sulamayla yapıldığı için bu bölgelerde hayvanlara çok zarar vermemektedir.

Boyabat' ta keklik avı hala vardır. Ama 2012-2013'te keklik avı yasaklanmıştır. Av bir yıl açık bir yıl kapalı olmak şartıyla devam etmektedir.

Boyabat, Durağan, Saraydüzü'nde keklik, tavşan, kurt bulunmaktadır. Çakal ve tilki fazla yoktur. Çünkü soğuk bir bölgedir. Sinop merkezde tilki ve çakal bulunmaktadır.

Sinop merkez, Gerze, Ayancık bölgelerinde avlanacak hayvanların çoğu göç hayvanıdır. Yerleşik hayvanlar değildir.

Sarıkum bölgesinde av yasağı bulunmaktadır. Yasak olmasına rağmen bu bölgede av yapılmaktadır. Avcılar bunu yapan kaçak avcılara kendi aralarında bohçacı adını verirler.

Eskiden Sinop'ta bir gelenek vardı. Burada bildircin zamanı hava çiselediği zaman dökülen bildircinler lüküs ve avgar diye tabir edilen aletlerle yakalanırdı ve bunlar geleneksel halde yapılırdı. Ama bunlar zamanla yasaklandı. O zamanlar atmaca ile avcılık çok popülerdi. 1990'lı yıllara kadar atmaca ile avcılık çok yapılıyordu fakat günümüzde pek yapılmamaktadır. Bu avcılık babadan oğula geçerek devam etmekteydi. Ama günümüzde babadan oğula geleneği sona ermiştir. Esas atmaca Rize tarafında yakalanır. Rize' de atmacalar ökse ve tuzakla yakalanmaktadır.

Işığın, avlanma hilelerinin ve kaset diye tabir edilen cihazların çoğalması artık kuşları havada bile indirebilmelerini sağlamıştır. Kasetle bildircin sesi vererek bildircin avlanılmaktadır. Eskiden böyle bir şey yoktu. Bildircinin inmesi için ıslanması, yorulması, karayı görmesi gerekmekteydi. Bütün bunların yapılabilmesi içinde ışık gerekmektedir. Sinop bunu için çok uygundu.

Gerçek avcı, ava şans tanıyandır. Bu söz avcılarının sloganıdır. Hiçbir zaman avcı avcüyü vurmaz.

Göç hayvanları olduğu için Sinop' ta göç hayvanları da köpeklerle avlanır. Çulluk ve bildircin köpeklerle avlanır. Köpek, avcının tüfekten daha önemli bir yardımcısıdır.

Köpekler fermacı, aportçu, kovucu diye üçe ayrılır. Fermacı köpekler bildircin, çulluk avında kullanılır. Fermacı köpekler de kendi aralarında pointer, setter, drahthaar, kurzhaar diye cinslere ayrılır. İngiliz staller, İngiliz ve Alman pointerler, İtalyan staller, Fransız epanyonbreton bu köpekler çulluk ve bildircin avında kullanılır. Aportçu köpeklerde labrador ve Rus köpeği gibi ördek avında kullanılır. Ördek vurulduğunda köpek gider ördeği alır gelir.

Bir avcı baykuşu uğursuz olarak görür. Bu yüzden ona silah da atmaz, tutmaz da. Bir avcı güvercine silah atmaz. Çünkü dini bir inanış vardır. Düştüğü zaman kibleye düşer ve ağzından kan gelir. Bu dini inanışa inanalar güvercine silah atmazlar. Tahtalı güvercin yerli güvercinlerden farklıdır ve bir av hayvanıdır. İridir ve ağaca konar. Yerli güvercinler ise evlerin çatılarına konar. Eskiden avcılar birbirlerine köpek hediye ediyorlarmış. Ama ekonomik şartlardan dolayı köpek hediye edememektedirler.

Sinop bölgesinde avcılar ayıya silah atamazlar. Av aletlerinden olan tüfekler tek kırma, yarı otomatik, pompalı, çifte, süper poze olmak üzere 5'e ayrılır. Sinop' ta çifte ve süper pozeye çifte adını vermektedirler. Yarı otomatik tüfeklere otomatik tüfekler demektedirler. Aslında otomatik diye bir av tüfeği yoktur. Yarı otomatığın anlamı seri atmayan, sentetiği çekince atan anlamındadır.

Sinop'ta önceden kapanla çakal, tilki ve kurt avlarıydı. Kapan yere çakılır veya ağaca bağlanırdı. Daha sonra yakalanacak hayvana göre üzerine yem bırakılırdı. Ama günümüzde denetimden dolayı bu avı yapmak yasaktır. Eskiden Sinop'ta siyanürle tilki avlanırdı.

Nuri Konukçu Sinop'taki iyi avcılardandır. Erfelek'te Gâvur Muzaffer eski avcılardandır. Sinop bölgesinde kadınlar avcılık yapmaz. Balık avı ile kuş avı farklıdır. Balık avında avcılar geçimlerini sağlarken kuş avında ise eskiden geçim sağlamak için yapıyorken günümüzde hobi olarak yapılmaktadır.

Bir avcı ava gitmeden bir gün önce ava gideceği arkadaşlarıyla haberleşir, kaçta ava gideceklerini, nerde toplanacaklarını konuşur. Akşamda evde giyeceği ve avda yiyeceği yemeğini hazırlar. Hazır bir şekilde ava gider. Her av bitiminde mutlaka bir ateş yakılır, oturulur, bir av muhabbeti yapılır ve çay demlenir. Belki vurulan kuşlardan ızgara yapılır. Muhabbetten sonra ateş söndürülür. Etraf temizlenir eve dönülür. Avcıların %90'ı mutlaka evde babadan, dayıdan, amcadan avı görmüştür ve öyle avcılığa başlamıştır. Ama artık bu şekilde ava başlama geleneği yoktur.

4. Atmaca İle Avcılık

Atmaca ile avcılık, Karadeniz'in tipik avlanma biçimlerinden biridir. Rize, Artvin, Hopa'nın yanı sıra Sinop'ta da atmacayla avcılık günümüze kadar gelmiştir.

Atmacacılık kültürünün doğaya zara vermeyecek şekilde sürdürülmesi amacı ile ulusal ve uluslararası mevzuat dikkate alınarak, atmacacıların eğitilmesi, sertifika verilmesi, atmacaların muhafazası tutma ve bulundurma limitleri, doğaya bırakılması ile ilgili esas ve usullere göre atmacayla avlanılabilmektedir.¹³

1-ATMACACILIK EĞİTİMİ: Atmaca (*Accipiter nisus*) yakalamak, bulundurmak ve atmaca ile avlanmak için, Çevre ve Orman Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan işbirliği protokolü kapsamında düzenlenen **Avcı Eğitimi Kursuna** ve ayrıca 6 ders saatlik **Atmacacılık Kursuna** katılmak ve başarı belgesi almış olmak şarttır.

Atmacacılık kursları Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan ders notları esas alınarak yapılacaktır. Kurs notlarında yer alan bölümler Doğada Atmaca (I. Bölüm) ve Atmacacılık Geleneği (II. Bölüm) toplam dört saat, Sağlık Bölümü (III. Bölüm) ise iki saat olarak planlanmıştır. Ancak uygulamada süre yeterli olmadığı takdirde üç saate kadar ilave yapılarak toplam süre dokuz saat olabilecektir.

Atmaca Anadolu'da *dakuran, karçıga, karçaga* (DLS): aladoğan, atmaca, *kırgıy*: atmaca kuşu olarak da geçmektedir. Alıcı kuşlar arasında yer alan atmaca ile avlanma biçimi Orta Asya Türklüğünün yanı sıra diğer dünya halkları arasında da yaygındır.

Kendini doğaya adayan, emekli öğretmen Şeref Yetkin, atmacanın yakalanması, eğitilmesi ve atmaca ile avcılığı bütün yönleriyle anlatır:

Atmaca düdüğüyle ormana gidilir, yakalanmasının daha kolay olması için de önceden yuvadan bir erkek kuş büyütülerek konak yapılır. Atmaca düdüğüyle ses verilir, daha sonra kuş gelir. Konaklanan kuş oynatılır. O anne babası zanneder. Kuş gelir, yere düşer. Artık yakalanmıştır. Erkekse alınıp salıverilir. Dişiyse alınır. Atmaca zarar görmeyişe ve ürkütülmediyse her yıl gelir, arada yuvasını yapar. Ormanda ağaç kesintisi varsa ormanı terkeder. Sulak yerleri severler. Atmacalar suyun olduğu dikenli yerleri daha çok severler. Tam yetişkin atmacanın kuyruğunda 7 siyah çizgi bulunur. Atmaca yakalamaya 25 haziran'dan itibaren başlanır. Temmuz başlarında atmaca küçüktür. Yumurtadan ağustosun 20'sinde çıkar. Atmacanın avlandığı mevsim tam olarak temmuzun sonundadır. Atmacanın

2- ATMACA TUTMA, BULUNDURMA ve AVLANMA

2.1-Atmaca Tutma

Usta Atmacacı Sertifikası olan atmacacılar bir sezonda en fazla iki atmaca tutabileceklerdir. Tutulan atmacalar İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne halkalanacak ve sertifikaya işlenecektir. Halkalar Genel Müdürlükçe temin edilecektir. Atmaca ve Ğaço (serçe ve Kızılsırtlı Örümcek Kuşu) yakalamada hareketli ağ ile Ğaço (serçe ve Kızılsırtlı Örümcek Kuşu) yakalamada kapan (ragi) kullanılacak, torba ağ (skance, monta) ve sahipsiz opice gibi zararlı usuller kullanılmayacaktır.

Atmacaların 02 Eylül 2011- 31 Ekim 2011 tarihleri arası haricinde tutulması, yuva alanlarında rahatsız edilmesi ve yuvadan alınması yasaktır.

2.2-Bulundurma

Usta atmacacı iki atmacadan birini istediği taktirde kışlamak üzere alıkoyabilecektir. Atmacayı kışlatacak olanların barındırma yeri kontrol edilecektir. Hayvanın rahatça hareket edebileceği genişlikte ve sağlıklı şartlarda barınma yeri bulunmayan kişilerin atmacalarına el konulacaktır.

Yakalanan atmacalardan biri ise mutlaka 31 Ekim-04 Kasım tarihleri arasında İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne il veya ilçe düzeyinde belirlenecek bir günde sağlık kontrolü yapılarak topluca doğaya salınacaktır. Salınan atmacalar sertifikadan düşülecektir.

Atmacanın doğal olarak ölmesi halinde halka muhafaza edilecek ve İl Çevre ve Orman Müdürlüğü bilgilendirilecektir.

Atmacayı bulduran veya elde gezdirenler yanlarında sertifikasını bulundurmamak ve kontrollerde göstermek zorundadır.

2.3-Avlanma

Usta atmacacılar Serçe ve kızılsırtlı örümcek kuşunu atmaca yakalama günlerinde yanlarında bulundurabilirler. Bu düzenleme ile Usta Atmacacı Sertifikasına sahip usta atmacacılar 2011-2012 Av Döneminde atmacalarını, yanlarında bulundurabilecekler, bunlarla MAK'ta belirlenen usul ve esaslarla avlanabileceklerdir.

Atmaca ile avlanmak isteyenler geçerli avcılık belgesi ile o av dönemine ait avlanma izin kartını almak zorundadırlar.

Usta Atmacacı Sertifikasına sahip atmacacıların atmaca ile avlanmasında, bu Merkez Av Komisyonu Kararında yer alan avlanma günleri, avlanma zamanı ile avlanmasına izin verilen türler ve limitler esastır.

bu şekilde yakalanmasının sebebi anne babanın eğitim veriyor olmasıdır. İlk etapta anne yavrusuna kusarak yem verir. Sonra yolunmuş kuş getirip önlerine bırakır. Kuş ayaklanıp kuyruğunda siyah çizgi çıkınca anne yavrunun yemini önüne bırakır. Böylece yemini kendisi parçalayıp yemeye başlar. Anne, yavrunun yiyebilmesi için önceden ona gösterir. Uçtuktan sonra kuş anne yemi canlı olarak yavrunun önüne bırakır. Güçlü olan yavru, yemi alıp gider. Anne- baba bu işi nöbetleşerek yapar. Baba daha çok acıdır. Erkek atmaca dışından daha küçüktür. Yuvaya getirip taşıyan hep babadır. Biri gider, biri gelir yuvaya. Atmacanın doğaya faydaları şunlardır: 1) Doğada dengeyi sağlar. 2) Ekinlere zarar veren haşereleri avlarlar. Kendilerinden küçük gördüğü her hayvanı avlayabilirler. Çok asil hayvanlardır.

Eğitiminde de ilk etapta yere konmayı bilmez. Kuşun kuyruğuna ve ayağına zil takılır. Aksesuar olarak ve kuşun kaybolmaması için. Bazı atmacalar çok sadık olurlar, bazıları da hiç sadık olmaz, kaçarlar. Atmacayı eğitmek için yanında günde en az 2-3 saat bulunmak gerekir. Atmacaya çığ et verilir. Atmaca 15 gün içinde yanında günde 4 saat bulunarak avlanmaya hazır hale getirilir. Atmaca ava çıkarılırken aç bırakılır.

Rusya'dan göçederken Sinop'a gelen atmacalar daha akıllı olur. Onları eğitmek daha kolaydır. Sahibine daha sadıktır.

Atmaca iyi yetiştirilirse kendinden daha büyük hayvanları da avlar. Karadeniz bölgesinde genelde atmaca beslenir. Sinop ve Karadeniz'de atmaca simge haline gelmiştir. Yaklaşık 1500- 2000 kişi atmaca besler. Atmacayı kimileri (lazlar) avucundan salar, kimileri de kolundan salar. Avuç içinden salınan atmaca biraz ezilir.

İyi bir atmaca günde 100 tane bildircin yakalar. Av sezonu kapandığında atmacalar doğaya salınır. Atmaca normalde su içmez, sadece hasta olduğu zaman su içer. Hayvanın dışkısı olduğunda hayvan hasta demektir. Hasta olduğunda yediğini kusar. Hastalığının ilacı sudur. Normal zamanlarda su ihtiyacını doğadan yaptığı avlanmayla karşılar. Renkleri, beyaz, siyah ya da çamkızıl olabilir. Beyaz renkli olan daha değerlidir. Hiç deseni yoktur. İspir şeklindedir. Çok pahalı ve enderdir (Bozkara, çamkızıl, beyaz, bozkızıl, karaçam kızılı, sarı atmaca). Atmacaya bizim bölgede at verilmez. Diğer bölgelerde bilmiyorum. 'Gel kızım!' diye çağrılır. Atmacaya sert ve kaba davranıldığı takdirde hayvan da tepki verir ve sahibinden soğur.

Atmacanın en büyük düşmanı şahindir. Atmaca kendini güvende hissettiği yerde yuva kurar. Anne ölürse bir dişi bulup aynı ormana yuva kurar. Baba ölürse dişi kuş kendine bir eş bulur ve yine aynı ormana yuva kurar. Güvenli gördüğü bölgede 10-15 yıl yuva kurar.

Atmaca et dışında yumurtayla da beslenebilir. Genelde Rizeliler yumurtayla besler. Hayvan bir yıl sonra tüy değiştirir. Desenleri şekil alır. Sırtı simsiyah olur. Tüy değişiminde daha çabuk değiştirsin diye atmacaya kuş, fındık sıçanı verilir. Atmaca 15 yıl yaşar. Kastamonu bölgesinde eskiden doğan beslendiği biliniyor. Atmaca doğanın olduğu yerde yuva kurmaz. Atmaca eğer şahinin yanında yuva kurduysa şahin gidip yuvayı parçalar ve yavruları yer. Atmacanın eti yenmez. Sinop'ta 1930'lara oranla günümüzde av hayvanları daha da azalmıştır. Av sezonu bitiminde atmacalar tekrar doğaya salınır.

Bizim Sinop bölgesinde atmacayla avcılık yapan çok az kişi kalmıştır. Bunlardan bilinen Kasap Turan (rahmetli oldu), Baba Cemal, Arif Sikil, Parmaksız Arif'tir. Yeni nesil atmacayla avcılığa pek merak etmemektedir.

Ancak şunu söyleyebilirim. Atmacayla avcılık tüfekle ya da diğer av aletleriyle yapılan avcılıktan daha iyidir. Herşeyden önce doğa dostudur. Doğaya diğer av aletleri kadar zarar

vermez. Atmacayla avcılık yapan insan doğayla iç içedir. Oradaki canlıları tanıma doğanın dengesini yakından görmek bir insan için çok önemlidir. Ormandaki köylülerle sohbet ederek onlara elimizden geldiği kadar bilgi de vermekteyiz. Örneğin atmacaya ateş edenler var. Onları uyarıyoruz. Atmacayı vurmayın. Onlar doğanın dengesini sağlıyorlar. Sizin samanlığınıza, ekin ambarınıza zarar veren fare ve haşeratlardan koruyor diye. Onları avlayarak adeta size hizmet ediyor. Bunları sık sık dile getiriyoruz.

Görüldüğü üzere tazı, ateşli silahlarla avcılık yasal düzenlemelerle kontrol altına alınmış av sahalarında belli düzenlemelere gidilmiş olup doğanın dengesi korunmaya çalışılmıştır. Nesli tükenmekte ve kırmızı listeye giren yaban hayvanları ve kuşları Sarıkum bölgesinde yer almaktadır.

Atmacayla avcılık ve avlanma kültürü, tehlike sinyalleri vermektedir. Turizm ve bölge gelişiminin ilgisini doğaya çekmek açısından alıcı kuşlarla avcılık geleneği yaşatılmalıdır.

5. Sonuç:

Sürek avı ve avlanma usulleri, yaban hayatının poopülasyonunu değiştirmekle kalmamış, ekili ve sulu tarıma uygun arazisi sınırlı olan Sinop ve Karadeniz insanının yaşam biçimini de etkilemişlerdir.

Bütün bunlara rağmen doğa, bitki örtüsü, orman ve yerleşim biçimiyle av hayvanları, yırtıcı hayvanlar (domuz, tilki, kurt), göçmen ve yırtıcı kuşlarla birlikteliğini yöre halkı devam ettirmek zorundadır.

Halka, avcılara, devlet güvenlik görevlilerine büyük sorumluluklar düşmekte özellikle kural tanımayan, avcılık geleneğinden yoksun “bohçacı” olarak adlandırılan avcılara fırsat verilmemelidir.

Sinop Bölgesinde atmacayla avcılık Orta Asya, Selçuklu, Osmanlı’dan günümüze kadar gelen avcılık geleneğinin bir unsurudur. Alıcı kuşlarla avcılık, ateşli silahlarla yapılan avcılığa göre daha ekonomik ve doğa kanunlarına uygundur. Av mevsimi geçtikten sonra atmacalar doğaya salınmaktadır.

Bölgede atmacayla avcılık yapanların sayısı azdır. Ata mirası avcılığı canlı tutmak için yazılı görsel yerel basında konu gündemde tutulmalı genç kuşağın ilgisi çekilmelidir.

Kaynaklar:

1. Prof. Dr. Biyalıyev, Abak, *Kırgızlarda Kuşlarla Av ve Avcılık Terimleri*, [http:// www.gungorname.com](http://www.gungorname.com)

2. _____ *Ançılıkterminderininkırgızça- oruçsa sözdüğü*, izdatelstvo “İlim”, frunze, 1967.

3. Giritlioğlu, Necmettin, *Doğu Karadeniz’de Avcılık ve Av Aletleri*, Türk Folklor Araştırmaları, 1951.

4. Güngör, Ahmet, *Kırgızca ve Türkçe’de Hastalığa Dayalı Tabu- Örtmece Sözcükler*, Bışkek Sosyal Bilimler Üniversitesi, Bışkek, 2006.

5. Doç. Dr. Güven, Özbay, Öğr. Gör. Hergüner Gülten, *Türk Kültüründe Avcılığın Temel Dayanakları*, PAÜ, Eğitim Fak. Derg., sayı: 5, 1999.

6. _____ *Cumhuriyetle Birlikte Türk Avcılığının Gelişimi*, actaturcica.com

7. *Antalya Yöresi Türklerinde Av*, actaturcica.com

8. Karatayev, O. K., *Kırgız etnonimiyası (tarıhy-lingvistikalıkizildöö)*, TarihİlimlerininKand. Dis., Bişkek, 1994.

9. Prof. Dr. Naskali, Emine Gürsoy, Oytun Altun, Hilal (Editörler), *Av ve Avcılık Kitabı*, Kitabevi, İstanbul, 2008.

10. Dr. Türkan Kadriye, *Azeri Masallarında Av Kültü ve Av Anlayışı*, [http:// www. Milli folklor.com](http://www.Milli.folklor.com)

Kaynak Kişiler

Adı Soyadı: Haydar Ilgazöz

Doğum Yeri: Sinop

Doğum Tarihi: 1957

Eğitimi: Üniversite mezunu

Adı Soyadı: Salih Adanır Doğum Yeri:

Sinop Doğum Tarihi: 1962

Eğitimi: Lise mezunu